

הלכה

יו"ל ע"י
מבצרי התורה והחינוך
שע"י קהל הסידי מכנובוקא בעלזא בית שמש
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לא הוגה בקו"פ

אמרי קודש

אמרי קודש מפי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בעת מעמד 'קביעת מזוזות' לשטיבעל החדש ברמת בית שמש ד' יום ראשון פרשת כי תצא ח' אלול תשפ"ב

כולנו יחד, שיזכו ללכת בדרכי אבות, בדרכי רבותינו הקדושים, שלכל מקום יש את הדרך שלו, וכל אחד יש לו להחזיק בדרכו, וזה נותן את הכח יזעך צואלטן, שהתכלית הוא שכל אחד יחזיק במקום שלו ובשלימותו. וכאשר הולכים בדרך האבות ובדרך רבותינו הקדושים, זהו שמירה שיוכלו להתחזק בכללו זמנים שאינם קלים, וכמו שאומרים בשם צדיקים שיגיע זמן יואס מזועט דארפן קריכן אויף גרודע ווענט, כדי מזאל זעך קענעך אלטן אין יודישקייט, אומרים כן בשם הרוזנינער ובשם האפטא רב.

ומתאמרא בשם הבעש"ט הק' שצריך אחד שישב בראש השולחן, שאם אין אחד היושב בראש השולחן, מתיישב שם הבעל דבר חלילה. וממילא כאשר יש כאן ב"ה א לייטישער יונגעראמאן, והוא ישב בראש השולחן, ועם הציבור יחדיו 'איש את רעהו יעזור' (ישעי' מא, ו), אזי יוכלו להשפיע אחד על השני בגשמיות וברוחניות לאורך ימים ושנים טובות, עד שהשי"ת יעזור שהכל יהיה בתכלית השלימות, כמו שכלל ישראל מבקשים ומצפים לגאולה השלימה.

הנה עומדים אנו בפתחה של שנה חדשה, מבקשים ומתפללים שנוכה לכתובה וחתימה טובה, שנכתב ונחתם בספרן של צדיקים גמורים. ובעלזא נהגו לברך ברכת 'בני חיי ומזוני', 'בני חיי ומזוני' - די אייבישטער זאל העלפן אלע חשוכי בנים זאלן געהאלפן ווערן מיט קינדע, די אלע וואס האבן קינדער זאלן זוכה זיין לתורתו ועבודתו יתברך שמו, מזאל ניצל ווערן פון צער גדול בנים. 'חיי' - די אייבישטער זאל העלפן אלע יודען זאלן האבן אריכות ימים ושנים טובות, אלע שלאפע זאלן האבן א רפואה, און אלע געזונטע זאלן מחזיק זיין בבריאותם, ניצל ווערן פון האלטס וואס מ'דארף ניצל ווערן, און נשמר ווערן פון האלטס וואס מ'דארף נשמר ווערן. 'מזוני' - די אייבישטער זאל העלפן אלע יודען זאלן האבן פרנסה, פרנסת הגוף און פרנסת הנפש דאס איז כולל אלעס, די אייבישטער זאל העלפן באין מחסור כל.

השי"ת יעזור, שיהא שנה טובה ומבורכת בכל מילי דמיט, שעד השנה החדשה שהכל ילך כשורה, ולשנה החדשה, הרי הא זמן של 'מוצאי שביעית' שהוא זמן גדול מאוד המסוגל להתגלות 'בן דוד' (סנהדרין צז), השי"ת יעזור שנוכה שיהא שנת גאולה וישועה, שכל בני ישראל יהיו בריאים ויגדלו בניהם, וכל הצרכים לעשות שידוכים שיוכלו לעשות שידוכים לצאצאיהם, א גוט געבענטשט יאהר בכל מילי דמיט, נחת וכל טוב.

ער נישט באהאלטן פון איר. היא היתה 'אשה בבחינת זכר', ונהגה לומר לאברכים דיבורים בדרך מוסר, כמו שסיפר הראש ישיבה ז"ל, שמנהגה היה לחלק קאשע לאורחים וליושבים, ופעם ביקש ממנה אברך עוד ועוד מהמאכל, עד שאמרה לו 'אז די דארפטט נאדער, און אז נישט, זאלסט וויסן אז אויף יעדע איבעריגע גראפל וואס איך האב געגעסן, טוה איך כסדר תשובה'.

היא היתה רבנית במלוא מובן פירושה, און גרויסע לייט האבן געזאגט אויף איר גרויסע ווערטער, ידוע מה שהמליץ עליה הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן זי"ע דברי הכתוב 'ומלכי צדק מלך שלם' (בראשית יד, יח), שכאשר מלכה היא צדיקת, אז יכול שלום להיות מלך, שתלה את גדולתו בזכותה.

והשי"ת יעזור שזכותה תגן על כולנו, ועל הרב החדש שהכניסו למקום החדש, שיגן עליו ועל צאצאיו ועל המשפחה, ועל כל האברכים הנמצאים כאן, ועל

לפנים בעלזא היה המנהג, שכשהכתירו רב למקום חדש או לקהילה חדשה, היו מלווים את הרב לעירו, והיו שובתים שם על שבת, או אפילו על ב' שבתות, כעת לא איסטייעא מילתא לבוא לשבת, אבל אם ירצה השם עוד חזון למועד, כאשר עוד ימצא הזדמנות טובה בעז"ה לבוא לשבות כאן לשבת, ב"ה אזא לעכטיגע פלאץ אזא לעכטיגע מקום. כך היה המנהג בעלזא, ומסתמא יודעים מזה, להבדיל בין חיים לחיים כ"ק זקני מרן מהרי"ד זי"ע נסע לשבת לאוסטיילא בעת שהתמנה חתנו האוסטיילא רב לרבנות העיר, וכ"ק דודי מרן מהר"א זי"ע נסע לאפטא על שבת, יחד עם אחיו האפטא רב.

כתיב במשלי (טז, ז) 'ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלם אתו', ואיתא בשם הבעש"ט הק' (דגמ"א פר' בחוקות) 'לכאר מה שאמר הפסוק 'אויביו' בלשון רבים, שהנה ישנם שני מיני 'אויב', האחד, כאשר אדם חוטא חלילה, נבראים קליפות על ידי מעשיו הרעים, והם מתלשמים באנשים הנעשים אויבים לאדם החוטא, וכדכתיב 'תיסרך רעתך' (ירמי' ב, יט), והמין השני, הם אנשים שבתבעים רעים ואויבים לכל דבר טוב. וזהו פירוש הפסוק 'ברצות ה' דרכי איש, שכאשר האדם מתקן חטאיו, ויש אנשים טובים בסביבתו, אזי 'אויביו' שני מיני האויבים ישלם אתו'.

הנה אמרו חז"ל (ע"ז ג.) כלום יש אב שמעיד על בנו, אך דבר ידוע לכול הוא, וכולם מכירים אותו, ומקצת שבחו הוא א לייטישע יונגעראמאן, א תלמיד חכם, ובא כעת למקום חדש יציר שנתיישה מקרוב, וכדאיתא בגמרא (שבת י"ז) 'לעולם יחזר אדם וישב בעיר ששיבתה קרובה, שמתוך ששיבתה קרובה עונותיה מועטין, וכאן הרי הוא מקום חדש, א לעכטיגע מקום, שמא קא גרים 'בית שמש' - שמש צדקה ומרפא בכנפיה' (מלאכי ג, כ), וממילא בוודאי שייך כאן הענין של 'ברצות ה' דרכי איש'.

וכאשר ברוך השם מתנהגים והולכים בדרך אבות, הרי שאין שום שיהיה הענין כמו שהזכרנו, וכמו כן אנשי המקום די היימישע יונגעלייט, הם כולם לייטישע יונגעלייט וואילע יונגעלייט, וממילא מצד הטבע הוא גם כן שלימות, ממילא בוודאי בעזרת השי"ת היוזג יעלה יפה, ויהיה 'ברצות ה' דרכי איש'.

היום היה היא"צ של זקנתי הרבנית מרת מלכה ע"ה אשת חבר של כ"ק אא"ז מרן מהר"ש זי"ע, וכ"ק דודי ז"ל אמר קיין שום רעבישע זאך האט

הגה"ק בעל 'אגודת אזוב' זי"ע
אבי הגה"ק בעל 'אבני נזר' זי"ע

השבנו של אתרוג

הגה"ק בעל 'אבני נזר' מסוכטשוב זי"ע היה מספר אודות אביו הקדוש, הגה"ק בעל 'אגודת אזוב' זי"ע שהיה צדיק וירא ומארי דחושבנא:

כך היה מנהגו של האגודת אזוב. במוצאי יום הקדוש, תיכף לאחר שתמה תפילת נעילה ותפילת ערבית שאחריה, היה פונה לאתרוג למעונו של סוחר האתרוגים המקומי - עוד טרם פנה לביתו לסעוד סעודה של מוצאי יום הכיפורים - ומבקש לקנות אתרוג מהודר לקראת חג הסוכות הממשמש ובא. באותה שעה לא היה בודק ומפשפש אחר הידורו של האתרוג, אלא היה מושיט ידו אל תיבת האתרוגים, שולף את האתרוג אשר הזדמן לידו, ובהוציאו אותו היה מוצא אותו מהודר ביותר, ללא כל רבב ובלעטל.

והיה מסביר זאת: אדם שהוא טוב, מוצא טוב. וכעת, ככלות יום הקדוש, כאשר אני נקי לגמרי מכל כתם חטא ועוון, בפנות היום הקדוש אשר אף עיצומו מכפר - ברור לי שאמצא אתרוג טוב ומהודר ביותר.

ברם, כאשר הגיע לשנותיו האחרונות ובא לשנות השיבה, שוב לא היה נוהג כך. לנימא עמו: הנה נא זקנתי וקרובה שעת מותי ופטירתי מן העולם. והלא אין אדם מת אלא אם כן יש דבר חטא בידו. נמצא שביום הכיפורים האחרון שקודם פטירתי, בוודאי לא ימחלו לי על כל החטאים ויתירו לי חטא כלשהו, עליו תוכל לחול המיתה. נמצא שבאותה השנה כאשר אשלוף את האתרוג, אמצא עליו נקודה כלשהי, רבב כלשהו, וממילא אתחיל לדאוג ביותר מיום המיתה המתקרב, ושוב לא אוכל להיות עובד את בוראי בראש פנוי מכל דאגה ומתוך שמחה כנה ואמיתית - ועל כן פרשתי ממנהגי זה.

והיה בנו הקדוש, האבני נזר, מפליא ביותר את חשבונות הדק מן הדק של אביו, בעל החשבון הגדול.

הרה"ק השפת אמת'
מבערז'אן זי"ע

שלא לנעול דלת

קודם הסתלקותו, ציווה רבנו והורה, שמאחר ובחיי חיותו הקפיד ביותר שביתו יהיה פתוח לרווחה לכל דורש, וכל רעב וכל אורח יוכל

לבוא שמה ולסעוד את נפשו; עד כדי שלא קבע מעולם מנעול לנעול את דלת הבית - וכל החפץ יכול היה להיכנס ולבוא, לעייל בלא בר. אשר על כן הוא דורש ומבקש שגם לאחר הסתלקותו לשמי רום, יותירו את דלת האוהל אשר יוקם על ציון קדשו פתוחה לרווחה, ללא מנעול וללא בריח. שכל יהודי אשר חפץ להיכנס אליו ולבקש בקשה וישועה, יוכל להיכנס ללא שהות.

ואכן, בנו הקפיד על כך מאד לאחר ההסתלקות, שיהא פתח האוהל פתוח תדיר. זאת למרות שהיה צריך לא אחת להתווכח עם שומר בית החיים אשר לא רצה להשאיר את האוהל הקדוש ללא מנעול, בטענתו שרועי צאן נכרים נכנסים אל תוך האוהל, להציל מן החמה או מן הגשמים, והמה מחללים את קדושת המקום. בכל זאת לא אבה בנו של רבנו שיקבעו מנעול וינעלו את דלת האוהל הקדוש - כי כן ציווהו רבנו.

ויהי באחד הימים, הופיע בן רבנו בבית-המדרש וסיפר מעשה:

אבי הקדוש הופיע אצלי בחלום הלילה והתאונן על כך שהשומר נעל את האוהל ביום האתמול. הוא סיפר לי שהיה יהודי אחד שהגיע להתפלל ורצה להיכנס אל האוהל הקדוש, אולם לא היתה לו גישה, והדבר הצר לו מאד.

תיכף כאשר סיפר את הדברים, נפל אחד ממתפללי בית-המדרש לאחוריו והתעלף. כאשר עוררוהו מעלפונו, סיפר שאכן עמו היו הדברים - כי כך הוא נוהג מדי שנה בשנה בעלותו על ציון אביו ביום היארצייט, להמשיך לאחר מכן אל האוהל של רבנו, להתפלל שם תפילה ולהדליק שני נרות. ואכן ביום אתמול הוא היה בבית העלמין ורצה להיכנס אל רבנו אולם מצא את האוהל נעול ומסוגר - וכבר לא היה לו כוח לחזור אל העיר, לבקש מפתח ולשוב. על כן לא נכנס ולא הדליק את הנרות.

ויהי לפלא.

הגה"צ רבי יוסף שלמה בהנמן
צוק"ל - הרב מפוניבז'

מעשה בגביר

כאשר חזר הרב מפוניבז' מאחד ממסעותיו לגיוס כספים לטובת הישיבה, נכנס אל ההיכל ושולף מכיסו המחאה כספית בסכום גדול מאד. סכום אדיר. וביקש מתלמידיו שיסכימו לו וישמעו את אשר יספר:

יצאתי אל העיר פרנקפורט והחילתי באיסוף

כספים לטובת הישיבה.

בהיותו שם פגשני העסקן הדגול רבי יעקב רוזנהיים אשר מחה בפני וטען שאין זה מכבוד התורה שאני עובר דלת אחר דלת, נוקש ומבקש. הוא הציע לקבוע לי מספר פגישות אצל יהודים אמידים ובעלי מאה, מהם אוכל לקבץ במאמץ קטן סכומים גדולים אשר יסייעו בהחזקת הישיבה. ואכן קבע לי עם גביר מופלג אחד אשר השיב שלמחרת היום, ברכבת היוצאת בשעה שמונה, הוא יוצא לעסקי - וביקש שאתייצב לפניו בתחנת הרכבת בשעה רבע לשמונה, שם ישמע את אשר בפי.

ביום המחרת אירע עמי דבר שלא ארע עמי מעודי: התעוררתי בשעה מאוחרת, בשעה שבע.

על אתר חישובתי שמוחי שלפי ההלכה מותר לי להתפלל ביחידות, על מנת שאוכל להזדרז בתפילתי וכך אוכל להתייצב לפני הגביר בשעה הנקובה - כי הלא מדובר בתורתם של רבים. אולם רגע לאחר מכן נזכרתי בדברי חז"ל: "אין אדם שומע לי ומפסיד", שלעולם לא יוכל אדם להפסיד מכך שהוא עושה רצון בוראו. יצאתי אפוא לבית המדרש הסמוך להתפלל תפילת שחרית במנין, מתחילתה ועד סופה. ובשעה שמונה וחצי סיימתי את התפילה.

כעבור עשר דקות, בעשרים לתשע, הגעתי אל תחנת הרכבת - אליה הלכתי רק כדי לצאת ידי חובת 'השתדלות' ולתלות תקוותי בבוראי. עשר דקות לפני השעה תשע הופיע הגביר, מתנשף ומתנצל, הוא סיפר על כך שאירעה לו תקלה כך שהיה מוכרח לדחות את נסיעתו והתנצל בהתנצלות מרובה. ברוח הדברים שמע בזריזות את דברי, הוא הוציא את פנקס ההמחאות שלו ורשם תרומה על הסכום האדיר הנקוב בו - עמו אני יכול לכלכל ולהחזיק את הישיבה למשך מחצית השנה, ופנה לדרוכו.

סיים הרב מפוניבז' צוק"ל את דבריו לאוזני התלמידים:

"בשביל מה אני מספר לכם את הדברים? בשביל לדעת שאכן אין אדם שומע לי ומפסיד, אין צריכים סיפורים והוכחות. הדברים ברורים לנו. אלא שבו בנפשכם אילו הייתי מתיר לעצמי לקצר בתפילתי ולהתפלל ביחידות, והייתי מתייצב בשעה רבע לשמונה בבית הנתיבות. ואותו גביר לא היה מגיע. הלא לא הייתי יודע שהוא איחר ולא הייתי נשאר להמתין עד עשרה לתשע, ואז, אם לא הייתי שומע לי להתפלל במנין, הייתי מפסיד את התרומה הגדולה".

מהלכות תפלה (י)

בתוך בית הכנסת [שאינן זה 'כמבזה הציבור' שניכר שמתוך אונסו עושה כן].

מצוה לרוץ כשהולך לבית הכנסת. קודם נעתיק לשון השו"ע (סעיף י"ב), מצוה לרוץ כשהולך לבית הכנסת, וכן לכל דבר מצוה [שנא, 'ונדעה נרדפה לדעת את ה'], אפילו בשבת שאסור לפסוע פסיעה גסה, אבל כשיוצא מביהכ"נ אסור לרוץ, עכ"ל. ונבאר בעז"ה כמה פרטים בזה, א', משמעות הפוסקים שהמצוה לרוץ כשהולך לביהכ"נ, זהו לא רק בשחרית אלא גם אם הולך למנחה או מעריב, ובאמת פשוט הוא שהרי לכל דבר מצוה צריך לרוץ, ולכן כתבו הפו' (לקמן סי' קמ"א), **כשקוראים לאדם לעלות לתורה, ילך בזריזות** להראות החביבות למצוה, אבל לא במרוצה, כי בתוך ביהכ"נ אין לרוץ משום 'מורא מקדש'. ב', כתב המשנ"ב, עיין בפרישה שכתב דעיקר הריצה יהיה **כשבא סמוך לביהכ"נ**, דשם מינכר הוא שעושה לשם מצות בית הכנסת, וכתב הפמ"ג, דבשחרית שהולך עם טו"ת בידו, כל הדרך מינכר שהולך ורץ לביהכ"נ, ומכל מקום ברחוב של נכרים לא ירוץ, עכ"ד). ויש שהוסיפו בזה שכוונת הפרישה רק 'עיקר הריצה' סמוך לביהכ"נ, אבל ללכת בזריזות, בודאי צריך בכל הדרך שהולך לביהכ"נ, ובספר 'ליקוטי מהרי"ח' מביא בשם ספר 'סדר היום', וז"ל, ואחר כך [כשגמר לנשק המזוזה שבביתו], ילך במרוצה לביהכ"נ **ויאמר**, 'ונדעה נרדפה לדעת את ה', כשחר נכון מוצאו, ולא ימשוך בדיבור עם שום אדם בדרך, עכ"ל. ג', מוסיף המג"א, שהריצה הוא רק עד בית הכנסת, אבל בבית הכנסת עצמו אסור לרוץ, אלא ילך באימה. עכ"ד. ד', מה שכתב השו"ע, דכשיוצא אסור לרוץ, מוסיף המשנ"ב, ואפילו לא לפסוע פסיעה גסה, לפי שמראה בעצמו שעייב ביהכ"נ דומה עליו כמשאו, וכל זה רק כשהולך לעסקיו, אבל אם יוצא על מנת לחזור מצוה לרוץ כדי לחזור מהר [אפילו שהרואים לא יודעים למה הוא רץ], וכן אם יוצא מביהכ"נ לבית המדרש ל למוד תורה, מצוה לרוץ, עכ"ד. ה', בספר 'פסקי תשובות' מביא בשם ספר א' עוד פרט, גם בין יהודים יש לאדם להתנהג באופן שיהא שם שמים מתאהב על ידו ולא באופן מזוהר וקיצוני, וכדברי החיד"א בספר 'עבודת הקודש' (מורה באצע אות ס"ד), יזדרז מאד ללכת לביהכ"נ וירוצו בהליכת ביהכ"נ, **והכל בישוב** שלא ישלל רואיו שלא ילעיגו עליו, וקורא אני עליו שם חסיד שוטה, עכ"ל. ו', ובשם ספר א' מביא, דבר חידוש, בשם א' מגדולי הראשונים שסגולה יש בדבר זה, שכך כתב הרבינו יונה (ברכות ג' ע"ב בדפי הרי"ף) על לשון הגמרא 'בדעייל מצוה למירהט', שנא' ונדעה נרדפה לדעת את ה', כלומר כשנרדפה נזכה לידיעה, שכל הדברים צריכין הקדמות, [פ"י, שכל הדברים שבקדושה צריך הכנה והזמנה, שעל ידי זה זוכה לדברים הללו] **והרדיפה בכאן היא ההקדמה**, שמתוך חשקו ותאוותו הוא הולך במרוצה, ומזה יבוא אל הידיעה, עכ"ל הטהור. רואים מזה שבזכות זה, זוכים לידיעה ה', ולכן מי שנוסע ברכב וכיו"ב מומלץ שיחנה רכבו קצת רחוק מביהכ"נ, שיוכל לכל הפחות **כמה פסיעות לרוץ** לביהכ"נ, ויזכה לסגולה הגדולה שיש בזה, דהיינו **לדעת את ה'.**

שאסור להקדים תפלתו לתפלת הציבור. קודם נעתיק לשון השו"ע (סימן צ' סעיף י') כשעומד עם הציבור, **אסור לו להקדים תפלתו** לתפלת ציבור, אלא א"כ השעה עוברת [שאם ימתין לתפלת הציבור יעבור 'זמן תפלה'] ואין הציבור מתפללין [בזמנה] לפי שמאריכין בפיוטים או לסיבה אחרת, אבל בלא שעה עוברת, **יתפלל הפיוטים והתחנות עם הציבור**, ולא יפרוש מן הציבור, אפילו לעסוק בדברי תורה, עכ"ל. ונבאר בעז"ה כמה פרטים בזה. א', 'כשעומד עם הציבור', מפרש בספר 'אהלך באמתך', שלא רק אם כבר התחילו לומר קצת מזמורים אסור להקדים תפלתו, אלא אפילו רק נתאספו הציבור לצורך התפלה, אסור להקדים תפלתו, כדמשמע בספר 'מטה אפרים' סימן תר"ב [שכתב שם, שאסור להתפלל לביהכ"נ תפלת מנחה לפני סיום הדרשה, מפני שרוצה למהר להגיע לביתו לאכול ס"ג, כי ה"ז מקדים תפלתו מנחה לתפלת ציבור], והטעם בכל זה, דהוי 'כמבזה את הציבור'. ב', **האיסור להקדים תפלתו** לתפלת ציבור, נאמרה רק על תפלת שמונה עשרה, אבל מי שדרכו להתפלל במתינות, ורוצה להקדים אמירת פסוקי דזמרה וכו' לפני הציבור, ולהתפלל תפלת שמו"ע עם הציבור **אין איסור בכך**, אע"פ שלכתחילה אם אפשר, בודאי ראוי ונכון להתפלל הכל עם הציבור, ולקיים 'ונרוממה שמו יחדיו', וכבר האריך בזה מו"ר בשו"ת 'שבט הלוי' (חלק ז' סימן י"ד) וז"ל, הנה פשוט מאד, **וכן נהוג מימות עולם**, ששעת תפלה ברבים מתחלת עם אמירת מה טובו וכו', אדון עולם, ברכת השחר, אמירת קרבנות ואיזהו מקומן אמירת פסוקי דזמרה בציבור, ברכו, ברכות ק"ש, תפלת לחש שמו"ע כל הציבור ביחד, ואח"כ חזרת הש"צ והציבור עומד באימה ויראה שומע ועונה על כל ברכה וכו', **והרבה יש להצטער על הפרת סדר הקדוש והמקובל הזה**, והקב"ה ישמע קול תפלת עמו ישראל ברחמים, עכ"ל בקיצור, עיין שם עוד. ג', כתבו כמה פוסקים, שמי שדרכו להאריך בתפלת שמו"ע מחמת יתרון כוונה ואינו מספיק לומר קדושה ואמנים עם הציבור, ולכן רוצה להקדים תפלת שמו"ע לפני הציבור, אין איסור בכך, כי ניכר שאינו 'כמבזה את הציבור' שהרי מסיים תפלתו [תפלת שמו"ע] ביחד עם הציבור, וניכר כוונתו לטובה בשביל שיוכל לענות קדושה ואמנים עם הציבור. ובספר 'בן איש חי' (פרשת 'כי תשא' סעיף ו') כתב בענין הזה בתוך דבריו, אני אומר, דהמתפלל עם הציבור, והאריך בתפלתו, ולא שמע החזרה [תפלת חזרת הש"צ], שגם תפלתו תהיה שלמה בסוד החזרה [כלומר, שהוא זוכה לשלמות התיקונים, כאילו השתתף בחזרת הש"צ], מאחר שנכללת תפלתו עם תפלת הציבור, עיי"ש. ד', המגן אברהם פסק **שהאיסור** להקדים תפלתו, אפילו יוצא מבית הכנסת והולך לביתו, דאע"פ שאם נמצא בביתו מותר להקדים אם יש קצת צורך, אבל אם כבר נמצא עמהם ופורש מהם והולך להקדים אסור. אלא שבאופן שיש סיבה מוצדקת שצריך להקדים תפלתו כגון כשצריך לצאת לדרך וכיו"ב לכל הפחות **יצא מבית הכנסת**, ושם יתפלל קודם הציבור, ולא בתוך ביהכ"נ. [במשנ"ב מביא שבספר 'מאמר מרדכי' חולק על המג"א, ודעתו שבכל אופן, האיסור, רק בתוך ביהכ"נ]. ה', עוד פסק המג"א, שאם חלש קצת ורוצה להקדים תפלתו (כדי שלא יצטרך לאכול לפני התפלה) מותר לו להקדים תפלתו בביתו ולא בתוך ביהכ"נ, אבל אם הוא חולה ר"ל או שאר אונס הניכר אונסו, מותר להקדים אפילו

"באור החיים"

תולדות ופרקי חייו של הרב החסיד מוה"ר רפאל חיים במוה"ר שמחה פריעדמאן ז"ל [ב]
יומא דנשמתא - ג' אכול תשל"א

ליקט וערך: הרב אליהו שמוטץ

שנירר שהיה חסיד בעלזא מפורסם, שיעץ לה לשאול בעצתו של מרן על דבר ענין יסוד פתיחת בית ספר תורני לבנות ישראל, ומרן מהרי"ד ז"ע בירך אותה שהשי"ת יהיה בעזרה ותצלח בכל אשר תעשה.

מצויידת בברכה זו פתחה את 'בית יעקב' הראשון בבנין גדול בקראקא אשר שימש את כל בנות פולין, ואף מ'מעליץ' נסעו ללמוד שם. כחלוף הזמן, התעורר צורך לפתוח בית ספר מקומי ב'מעליץ', ולשם כך נסעה לשם כדי לכנס אסיפה בענין זה בביתו של ראש הקהל ר' רפאל חיים, שאף השכיל לעשות פשרה על אודות הקמת 'בית יעקב' בעירו, אחר שנתגלע מחלוקת בין החסידים דשם בענין זה.

ידידי היקר

הרה"ק רבי איציק"ל מפשעווארסק זצוק"ל שאף הוא היה מבאי ביתו במעליץ, נהג לתארו במכתביו הרבים שכתב לו בקביעות, בתוארים: 'ידידי היקר, הרב החריף ובקי, החסיד המפורסם, הנגיד מכניס אורחים בכבוד'.

בנוסף לזאת שימש כאיש אמונו וסודו, כגון כשחפץ היה להזכיר את עצמו ובני משפחתו בקודש פנימה אצל כ"ק מרן ז"ע. וכפי המפורסם שכשביקש לעקור מקום מגוריו מפאריז לאנטווערפען, שלח בידו אל כ"ק מרן ז"ע לשאול את דעת קדשו, ומרן ז"ע השיבו שכבודו של הרה"ק ר"ר אלימלך ז"ע לא נכון הדבר לקבוע העברת הדירה לאותו היום, אלא ביום זה 'ילמוד בספר נועם אלימלך'.

רצון יראיו יעשה

פעם כששהה הרה"ק רבי איציק"ל מפשעווארסק זצוק"ל בצל קדשו של כ"ק מרן ז"ע, ומקודם הליכתו לעריכת השולחן הטהור בליל שבי"ק, פנה ואמר למארחו ר' רפאל חיים שיש לו ענין ורצון להתכבד בברכת המזון, שעל ידי זה יקבל כוח הברכה לברך את עם ישראל.

אולם ר' רפאל חיים התחמק מבקשתו, כיון שלא רצה לחוות דעה בפני מרן ז"ע בזה, אכן לבסוף נתקיים בו 'רצון יראיו יעשה', וכשהגיעו לברהמ"ז שאל מרן את ר' שלום פויגל ז"ל מי מיסב על השולחן, נענה ר' שלום ומנה בפני מרן את חשובי הרבנים ששהו שם באותה העת, שוב שאל מרן ומי עוה, וכשענה לו שגם הרה"ק מפשעווארסק נמצא בשולח"ט, אז הפטיר לעומתו מרן ז"ע אם כך שר' איציק"ל יברך...

הפולני, הבית התנהל על ידי משרתים לרוב, ואף טבח מיוחד הועסק לצורכי הכנסת האורחים.

בד בבד עם עשירותו המופלגת והנהגתו האצילית, אהב בעצמו להאכיל דלים ואביונים שהגיעו אל ביתו, על אף שהיה בטבעו איסטניס גדול, והרגיל גם את ילדיו שישבו בין האורחים ולא בנפרד, בכדי שירגישו העניים כבני בית ממש.

אנשים רבים היו מגיעים אל ביתו, על מנת לקבלו עליהם כבורר מוסכם בסכסוכים שונים, הן בדברים הנוגעים לדיני ממונות, הן בעניינים הנוגעים לשלום בית. כמו כן היה איש אמונם של רבנים רבים מגדולי הדור, שבעקבות האמון הרב שנתנו בו, ערכו אצלו הסכמים סודיים שנשמרו אחר כך לפקודן באמתחתו.

בית וועד להכמים

גדולי הדור וראשי אלפי ישראל כהרה"ק רבי יששכר מטשחויב זצוק"ל הי"ד, והרה"ק רבי איציק"ל מפשעווארסק זצוק"ל ועוד היו מרבים לבקר בהיכלו, ולהתארח תקופת מה בביתו, אם למנוחה אם לצורכי ציבור.

בעירו התפרסם מופת מופלא שארע לו, פעם אובחנה אצלו מחלה מסוכנת רח"ל, ומיד נסע לדרוש ברופאים בעיר קראקא, במר ליבו נכנס אז אל הקודש פנימה אל הרה"ק רבי ישעילי טשחויבער עם קוויטל ופדיון נפש, ר' ישעילי הרגיעו באומרו אין לך כלל ממה לחשוש. למחרת בבוקר ביקר שוב אצל אותו רופא מומחה, שקדם לכן קבע את מחלתו, והנה הרופא לא האמין כלל למראה עיניו, באשר סימני המחלה חלפו כליל ולא השאירו שום רושם, ללא כל הסבר מתקבל על הדעת.

לאות שמחה, החליט ר' רפאל חיים לערוך סעודת הודיה ברבים על נס רפואתו, ומתוך הכרת הטוב הזמין את הרה"ק רבי ישעילי לעירו מעליץ, ואכן הצדיק נענה לו ובא להשתתף בשמחתו זו, ושהה בביתו תקופה ארוכה כעשרה ימים. באותם ימים כל בני העיר שמחו מאוד על הזכות שנפלה בחלקם, לארח את בן זקוניו של מרן הדברי חיים ז"ע, והיו מנשאים אותו ומרבים לכבדו כערכו הרם.

בית יעקב לכו ונלכה

אף מחוללת הרעיון הנשגב של תנועת 'בית יעקב' העולמית, האשה החשובה מרת שרה שנירר התארחת בביתו במעליץ למספר ימים.

קדם לכך ביקורה אצל כ"ק מרן מהרי"ד ז"ע, בעת שהותו בעיר המרפא מארינבאד, כאשר נסעה אליו על פי עצת אחיה הגדול הר"ר אברהמילע

אוהב ספרים

ידוע היה ר' רפאל חיים כחובב ספרים, והיתה ברשותו אוצר ספרי קודש גדול ביותר, ואף היה משקיע בזה ממון רב לרכוש ולסדר את הספרים. כל גדולי הרבנים ידעו שכאשר נצרכים הם לספר או לשו"ת, יכולים הם לבוא לביתו ולעיין בנצרך להם, ואפילו לקחתו בהשאלה.

בנוסף לאחר המלחמה הדפיס מממונו הפרטי ספרים רבים שנכחדו בשואה, ביניהם ספר 'עץ הדעת טוב' למהר"ח שכמאה שנים לפני כן לא יצא לאור עולם. עוד הדפיס את סידור 'בית יעקב' הידוע להגאון ר"י עמדין, ואת ספר התהילים עם פירוש 'דרש משה' מהרה"ק המקובל רבי משה אוסטרער זצוק"ל, וכן עוד עשרות ספרים שחלקם נודעו בשמו וחלקם הדפיס בעילום שם.

ותלמוד תורה

אף לאחר עלותו אל ארץ הקודש המשיך בהתמדתו בתורה, ומשעת קימתו בשלוש לפנות בוקר לאחר טבילה במקווה טהרה, היה יושב על חוק לימודיו עד שעת התפילה בבית מרן ז"ע אשר ברחוב אחד העם בשעה שש ומחצה, וגם לאחריה היה יושב עם תפילין דר"ת ולומד בתוה"ק משאת נפשו.

סיפר החסיד הנודע רבי יוסף קנובליך זצ"ל שהיה נמנה בין שומעי לקחו, כאשר היה מוסר שיעור משניות כארבעים דקות בין מנחה למעריב בבית מדרשו של מרן ז"ע, ובפרק זמן קצר זה היה כולל ומסכם את כל השקלא וטריא של הגמרא, מחלוקות הראשונים והאחרונים עם שיטות הפוסקים עד להלכה למעשה, וכל זה בשיעור משניות רגיל.

בכל שבת קודש היה לומד בקביעות בספרים רבים, באחת הפעמים כשהחזירו באי ביתו את הספרים שהשתמש בהם למקומם, ספרו את מספרם, והנה הם מונים למעלה משלושים ספרי מוסר וחסידות. כל אלו מולאו בהערות רבים שכתב בגליונות הספרים מיד במוצאי שבת, ומהערותיו אלו עולה רוב בקיאותו בכל שטחי התורה.

הכנסת אורחים

לאחר פטירת אביו הנגיד ירש את עשרו הרב, ומאז היה ביתו פתוח לרווחה לכלל הציבור, ועניים הרבים ששהו במעליץ וכל הסביבה, בכל יום ויום היו סועדים על שולחנו עשרות עניים וקשי יום, וכן אנשים רבים שברחו עם בנייהם הבחורים ממקומות מושבותם עקב חששם הגדול מגזירת הגיוס לצבא